

Előhang a Rakott 2013. május 9-i műsorához

Az Amerikai Egyesült Államokról lesz szó. Ezért, ha még nem unja a hallgató, egy Obama-idézettel kezdünk. Vakmerő remények c. kötet, 297. oldal: *'Amit viszont nem tudok elviselni, az „egy buta háború”, egy elhamarkodott háború, egy nem az észre, hanem az érzelmekre, nem az elvekre, hanem a pártpolitikára alapozott háború.'* Barack Obama elnök szavai nem gyengeségről, nem kettős morálról, se nem kalandor szellemről tanúskodnak. Ellenkezőleg: azt jelzik, hogy életek, sorsok, javak fölött megbízható, megfontolt államférfi örökös és dönt. Amerikában nem a méret a döntő, hanem a gondolkodásmód érdekes. Az ő demokráciájuk, és látásmódjuk az emberi jogokról. Témánk az Egyesült Államok a tárgyilagos, lényeglátó, empatikus elemző, volt ottani tudósító szemével. Közélet, nagypolitika, olvasztótégely, média, választás, kampány és politikai együttműködés, valamint ezek margóján Magyarország (le)képe(ződése) jön egy elkötelezett, rokonszenves személyiség nézőpontjából. Vendég: Bombera Krisztina jogvégzett újságíró, az ATV szerkesztő-műsorvezetője. Csenedtárs: Kolláth György műsorvezető.

Adásmenet a Rakott 2013. május 9-i műsorához

Jó estét kívánok! Az 60. adásban felvételről köszöntöm a hallgatót. A Rakott szimbolikusan a tengeren túlra látogat. Témánk az Amerikai Egyesült Államok egy európai újságíró szemével. (Egy picit – zenélő rádióban is, prózában - a fordítottja ez annak, mint ami Gershwin klasszikus mű-címe: Egy amerikai Párizsban?)

Az „Államok” keretében 50 szövetségi tagállam, ill. egy kivételt képező terület, [Washington D.C.](#) van: utóbbi szövetségi terület, egyben az ország fővárosa. Az egyes tagállamok parlamentjeit együtt illeti meg a szuverenitás az Államok szövetségi törvényhozásával. Az USA alkotmánya szerint a szövetségi szint csak olyan tárgykörben alkothat törvényt, amelyet az alkotmány tételesen felsorol. Minden másban a törvényhozás joga az egyes tagállamoké.

Tudnivalók dióhéjban: a függetlenség kikiáltásával a tizenhárom gyarmatból tizenhárom független állam lett. Miután az ún. [Konföderációs Cikkelyek](#) nem bizonyultak elegendőnek az unió számára, a tizenhárom állam egy új szövetségbe tömörült, az alkotmány jóváhagyásával, [1789-től](#) kezdődően. /A [polgárháborút](#) azért vívták, hogy megakadályozzák a [déli államok](#) kilépését az unióból./ [A Kongresszusnak](#) áll jogában új államok belépését jóváhagyni az unióba. Az USA-ban klasszikus prezidenciális, azaz a végrehajtó hatalmat elnöki kézbe letevő alkotmányjogi rendszer működik. Márkanév ott és onnan a fékek és ellensúlyok rendszere, valamint az elektori típusú elnökválasztás. Amerika büszke és kényes a demokratikus berendezkedésére, és kitüntetett szerepet szán a szabadságnak, sőt pl. a boldoguláshoz való jognak is.

Ha még nem unja a hallgató, új Obama-idézet jön.

/Ám előtte egy kedves jelenet egy Obama-filmből. Mit jelent a Barack-név? Szuhaéli nyelven: Ő AZ! Telitalálat./ Vakmerő remények c. kötet, 297. oldal: *'Amit viszont nem tudok elviselni, az „egy buta háború”, egy elhamarkodott háború, egy nem az észre, hanem az érzelmekre, nem az elvekre, hanem a pártpolitikára alapozott háború.'* Barack Obama elnök szavai nem gyengeségről, nem kettős morálról, s végképp nem kalandor szellemről tanúskodnak. Ellenkezőleg: azt jelzik, hogy életek, sorsok, javak fölött megbízható, megfontolt államférfi örökös és dönt. Amerikában nem a méret a döntő, hanem a gondolkodásmód érdekes. Tanulságos az ő demokráciájuk és

látásmódjuk az emberi jogokról. Érdeemes arra, hogy elemezzük a tárgyilagos, lényeglátó és empatikus, volt ottani tudósító szemével. Közélet, nagypolitika, olvasztótégely, média, választás, kampány és politikai együttműködés, valamint ezek margóján, prizmáján át Magyarország (le)képe(ződése) jön egy elkötelezett, rokonszenves személyiség nézőpontjából. (És, habár volt alkalmam az USA-ban tanulmányozni az egészségre káros termékek reklámozásának és forgalmazásának a gyakorlatát, /felmértem a New York-i kocsma-topográfiát/, mégis ma csendestársként kérdezősködöm.) Szavakész vendégünk ui. Bombera Krisztina jogvégezett újságíró, az ATV szerkesztő-műsorvezetője.

Szervusz Kedves Kollegina: a hallgató nevében is köszöntelek a stúdióban. Bemutatásként, az internetről saját soraidat letöltve ez olvasható: *„tizennyolc éves koromban a szüleim kicsaptak egy évre Kaliforniába, ahol gyerekekre vigyáztam és újrarártam a negyedik évet a középiskolában. Az az év meghatározta a későbbi életemet. Nemcsak az egyetemi éveimet (az ELTE-n végeztem angol-amerikanisztika szakon és majdnem a médián), hanem a szemléletemet, a viszonyomat Amerikához, a világ más tájaihoz és önmagamhoz is. Akkor, Amerikában értettem meg igazán, mit jelent az a Humboldt mondás: azoknak az embereknek a világnézete a legveszélyesebb, akik sosem nézték meg a világot. Ha világot lát az ember, több lesz benne az alázat. Minden iránt, ami más, mint ő, és amit jól ismer. Imádom Amerikát, de sosem akartam ott maradni. Nemrég fejeztem be az ELTE jogi karát. Sosem akartam ügyvéd lenni persze, mindig csak a közjog érdekelt: az alkotmányos kérdések, a büntetőjog, és leginkább az emberi jogok, azon belül is a nők és gyermekek jogai. Újságíróként és magánemberként is a kiszolgáltatottság kérdései foglalkoztatnak a legjobban.”* **Kiegészítésül már én tanúsíthatom, hogy Krisztinának az emberi méltóságról alkotott, jogvédő felfogása és szerkesztői munkája nem ismer határokat: tanítanivaló.**

Bemelegítésként: mit szólna az Obama-idézethez? Mennyi benne a katonai erőre vonatkozó doktrína, ill. mennyiben tekinthető szimbolikus kiállításnak is? Változtat-e az ottani közvélekedésen, avagy a Te véleményeden a bostoni vagy a 9/11-gyel jelölt terror-támadás? Kell-e Amerikának stratégiát váltani szerinted? Miniglossza, mozszerű kérdés: kivel van az erő? Azzal talán, aki uralni is tudja? Az USA és Magyarország kevés dologban mérhető össze. Valami mégsem hagy nyugodni. A mi országunk jogos, sőt talán rátarti büszkeséggel tekint ezeréves államiságára. Odaát - igazságtalanul, Kolumbusztól mérve – ez az idő: bő 500 év talán a fele. Az USA-ban az őslakosságot kivéve mindenki bevándorló volt egykor, s a korlátlan lehetőségek vonzották. Európában, főként annak Közép-Kelet-i részén erősödik a nacionalizmus, s az idegen-ellenesség, s van beszűkülés: míg az Államokban ma is érték a rendezett, a kontroll alatt tartott migráció. Én sporteseményen csak egységesen büszke USA-polgárt látok. Te hogy látod az érték-választást: pozitív olvasztótégely a sikeres főmenü, avagy válság esetén-idején jobb a begubózás?! Ki tanulhat kitől?

Rövid közszolgálati, kereskedelmi szünetet tartunk, de utána folytatódik a Rakott az amerikai tudósító megfigyeléseivel, story-jaival és tapasztalataival: Bombera Krisztina szemével. **Most tematikusan haladunk. Hívószavakat mondok, kifejtő véleményt kérek Tőled. 1) Jogászként mit tartasz az Államok legfőbb erényének, és ugyanakkor gyengeségének? 2) Hogy él ma egy amerikai középosztálybeli, mi**

foglalkoztatja a világról, netán Európát illetően: kit kell felhívni, ha Európa szóba kerül? Mik az esélyei a lecsúszott amerikaiaknak? Obama elnök egészségügyi reformja két filozófia ütközését is fókuszálja: mik ezek, s melyik számodra a rokonszenvesebb? /Egyfelől: az öngondoskodás, a saját erő(feszítés), másfelől a szolidaritás, a kohézió is?!/ 3) Amerika nevezetes jogi precedensek által is működik, fejlődik. Jeleznél olyan esetet, közügyet, ami kihat a mi világunkra is? 4) Hogyan tekint az amerikai adminisztráció a világ többi részére, Európára, hazánkra? Tapasztalható ebben trend-szerűség? 5) Itthon demagógiára hajazó kérdés, odaát vajon micsoda a tagállami és a szövetségi szint dilemmája: uniós ügy és kompetencia vs. kis-országi külön utasság? 6) Hogyan jellemeznéd és szemléltetnéd az emberi jogok helyzetét, kihívásait odaát: pl. a kisebbségek sorsa és mondjuk a fegyver-korlátozás próbálkozásai szempontjából? 7) Az amerikai alkotmány etalon, de túlhaladottságáról is írnak: mégis tisztelete elvitathatatlan. Mit látsz vele kapcsolatban, és mi volna jó belőle nekünk is?

Elérkezett a következő szünetünk, ám mindjárt folytatódik a Rakott az Egyesült Államok közpolitikájának, közéletének az elemzésével, Bombera Krisztina által.

Ebben a blokkban az amerikai politikai rendszer működése, cezúrái, választásai, kampányai kapnak helyet. Móddod volt a helyszínen megfigyelni a legutóbbi elnökválasztási akció elejét, közepét és végét: hogyan szól a Te összegezésed? Mik voltak a fókusz-témák, kik voltak a meghatározó személyiségek, mik voltak a döntő tényezők? Mikortól volt számodra nyilvánvaló a végeredmény? Mi jellemezte a kampányt: vezérlését, finanszírozását? A végén tudtak-e az ellenerők jó szívvel gratulálni, ill. azt fogadni, és megbékélni: vagy honi stílusú acsarkodás ment és megy még ma is? Választási kampány idején hogyan működnek a független hatalmi tényezők? Mit nyer a győztes: s mi jut vagy jár az ellenzéknek?
Ismét rövid szünetet tartunk, de utána folytatódik, s nemsokára be is fejeződik a Rakott amerikai anziksszal, tapasztalatokkal és tanulságos megfigyelésekkel, Bombera Krisztina jóvoltából.

A hatalom-megosztás klasszikus értelmezésben többszintű. Egyfelől az állami főhatalom egyensúlyozó kiporciózása, másfelől nem hatalmi, független intézmények összjátéka, kapcsolatrendje is. Utóbbiban nagy és növekvő súly a média, méghozzá immár nem csak a hagyományos sajtó, de minden új formáció is (TV, internet, közösségi oldalak). Te hogyan látod az amerikai média szerepét, autonómiáját, hitelességét, alkalmi botlásait, közhatalmi kapcsolatait oda és vissza? A vélemény-szabadság amerikai modelljének híve vagy-e: ha igen, miért és abból mi volna honosítható? Oknyomozó újságírás, bulvármédia, kiszivárogtatás, újságírói szabadság, plurális hírverseny, átlagpolgár, mint fogyasztó: mi jó és mi kevésbé tetszik mindebben?

Köszönöm, hogy a vendégünk voltál: Bombera Krisztina kollegina, ATV-és szerkesztő-műsorvezető. Köszönöm a Klubrádió munkatársainak: Árva Brigittának és Józsa Péternek is a közreműködést. Legközelebbi élő adásunk május 30-án lesz. Téma: Magyarország, de most nem apróban, nem is mikróban, hanem makro-nézőpontból szemlélve. Elsősorban gazdasági-pénzügyi folyamatokat, tendenciákat és kilátásokat elemzünk, de rátekintünk az ország általános közállapotaira és sportbeli fejleményekre, kihívásokra is. Vendégünk ugyanis Dr. Békesi László közgazda, volt pénzügyminiszter és korábbi sport-szakszövetségi elnök, senior egyetemi tanerő lesz.

Szép estét kívánok, illetve a vendégünkkel együtt kívánunk a hallgatónak. A viszont hallásra: K. Gy. műsorát hallották.